

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL časopisu / URL of the journal: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk>

Autor(i) / Author(s): Kateřina Rudincová
Článok / Article: Somálské námořní pirátství jako důsledek rozpadu státu
Vydavateľ / Publisher: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov – UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and International Relations – UMB Banská Bystrica

Odporúčaná forma citácie článku / Recommended form for quotation of the article:

RUDINCOVÁ, K. 2016. Somálské námořní pirátství jako důsledek rozpadu státu. In *Politické vedy*. [online]. Roč. 19, č. 3, 2016. ISSN 1335 – 2741, s. 31-54. Dostupné na internete:

<http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk/archiv-vydani/2016/3-2016/katerina-rudincova.html>.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu Politické vedy. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

SOMÁLSKÉ NÁMOŘNÍ PIRÁTSTVÍ JAKO DŮSLEDEK ROZPADU STÁTU

SOMALI MARITIME PIRACY AS A CONSEQUENCE OF THE STATE COLLAPSE

Kateřina Rudincová*

ABSTRACT

The piracy off the Somali coast was at its peak between 2009 and 2011, however, it still deserves attention considering the fact that Somalia is still being ranked as a collapsed state in various failed states indexes. The article examines the Somali piracy as a result of the collapse of state institutions and the strengthening of non-state actors, especially the armed forces and Islamist groups. The activities of the various pirate groups operating in the region and international mechanisms that have been adopted to combat and protect vessels off the Somali coast are evaluated. The main result of the article is that piracy emerged due to weakening and consequent collapse of the state institutions during the Somali civil war and is the result of the attempts to create alternative social and economic structures. Therefore, its causes must be sought within the state, and therefore international mechanisms for combating piracy may not be successful without effective restoration of the state institutions based on traditional Somali social structures.

Key words: Piracy, maritime terrorism, Somalia, International Maritime Organization, Operation Atalanta

Úvod

Piráťství v oblasti Adenského zálivu není novodobým fenoménem. Protože zde již od starověku procházely důležité obchodní trasy, stávaly se lodě v oblasti častou kořistí pirátských útoků. Již v 1. století n. l. varoval anonymní autor díla *Periplus Maris Erythraei* čtenáře před piráty u pobřeží Somálska. O pirátech u somálského pobřeží podal svědectví ve svých cestopisech rovněž anglický cestovatel **Richard Burton**, který procestoval v polovině 19. století vnitrozemí Somálska.

Původ novodobých pirátských útoků v oblasti Afrického rohu sahá do

* Kateřina Rudincová, Ph.D. působí jako odborná asistentka na Katedře geografie, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, Technická univerzita v Liberci, Studentská 2, 461 17 Liberec, Česká republika e-mail: katerina.rudincova@tul.cz.

počátku 90. let, kdy se Somálsko dostalo do spirály občanské války, přičemž největší počet pirátských útoků v oblasti byl zaznamenán v letech 2009 a 2010. Námořní cesta kolem Afrického rohu a dále do Rudého moře a Suezského průplavu je jednou z nejdůležitějších námořních tras na světě, je využívána jak v nákladní, tak v osobní lodní dopravě. Ročně tudy propluje asi 20 000 lodí, přepravujících zboží z Asie a ropu z Blízkého východu do Evropy a Ameriky. (Kraska, Wilson, 2009a; Kraska, Wilson, 2008) Pirátství je nebezpečným nejen pro světovou ekonomiku, ale hrozbou se stává též možná ekologická katastrofa v případě poškození nebo potopení plavidel.

Pirátství mělo negativní vliv také na zajištění lidské bezpečnosti v oblasti Afrického rohu, která je velice náchylná k humanitárním katastrofám. Protože je 80 - 90 % veškeré humanitární pomoci poskytované Somálsku pomocí Světového potravinového programu (WFP) převáženo po moři (WFP, 2009), ovlivnilo pirátství mj. také její dodávky. Ani lodě pod vlajkou OSN nebyly uchráněny nebezpečí ze strany pirátů, a proto byl WFP nucen v roce 2005 poslat potravinovou pomoc po zemi, a na konci roku 2007 dokonce dodávky potravin pozastavit.

V současnosti počet pirátských útoků v oblasti Adenského zálivu a při somálském pobřeží poklesl, avšak stále v zemi operují islamistické a teroristické skupiny jako al-Shabaab a proto fenomén pirátství nadále zasluhuje pozornost.

Z metodologického hlediska je tento text jedinečnou případovou studií, na základě které je případ, tedy somálské námořní pirátství, zkoumán pro svou jedinečnost a jejímž cílem je komplexní porozumění tomuto fenoménu. (Kořan, 2008) Aplikován byl idiografický přístup (Ženka, Kofroň 2012), jehož podstatou je vysvětlení jedinečného jevu ve vybraném regionu, v našem případě somálského námořního pirátství, za použití teorie rozpadlých států. Cílem tohoto článku je tedy na základě analýzy dokumentů a literatury zhodnotit souvislost pirátství s rozpadem státních institucí v Somálsku. Hlavním argumentem článku je, že rozpad státu v Somálsku znamenal posílení nestátních institucí, což mělo za důsledek vzestup pirátských akcí především mezi lety 2008 a 2010. Vojenské operace, které byly vytvořeny v reakci na vzestup počtu pirátských útoků tak mohou být úspěšné jen tehdy, pokud budou spojeny s efektivní podporou aktivit na vytvoření takových institucí a mechanismů, které by odpovídaly realitě somálské společnosti. V první části článku je definováno pirátství na základě mezinárodních úmluv a zhodnoceno nebezpečí pro mezinárodní bezpečnost, které představují selhávající a zhroutené státy. V následující části jsou analyzovány příčiny rozvoje pirátství u

břehů Somálska a představeny nejdůležitější pirátské skupiny operující v oblasti. Pozornost je věnována rovněž možnostem napojení místních politiků a islamistických organizací na pirátské sítě. Závěrečná část článku hodnotí mezinárodní mechanismy, které byly přijaty právě k boji proti pirátství v oblasti Adenského zálivu a somálského pobřeží.

1 Pirátství a zhroutené státy. Teoretické vymezení problému

Přestože není pirátství novodobým fenoménem, mezinárodní organizace se začaly o problém systematicky zajímat až v 80. letech 20. století. V roce 1958 byla přijata Ženevská úmluva o volném moři, která poprvé v historii mezinárodního práva přinesla definici pirátství. Tuto definici téměř doslova pak přejala Organizace spojených národů (OSN) roku 1982 v článku 101 Mezinárodní úmluvy OSN o mořském právu (United Nations Convention on the Law of the Sea, UNCLOS). Podle ní je pirátstvím:

„a) jakýkoliv protiprávní čin násilí nebo zadržení, nebo jakýkoli čin drancování, spáchaný k soukromým účelům posádkou nebo cestujícími soukromé lodi nebo soukromého letadla a je řízený:

- (i) na volném moři proti jiné lodi nebo letadlu, nebo proti osobám nebo majetku na palubě této lodi nebo letadla*
- (ii) proti lodi, letadlu, osobám nebo majetku v místě mimo jurisdikci kteréhokoli státu.“* (UNCLOS, 1982)

Za pirátství je rovněž považována jakákoli dobrovolná účast na akcích, které jsou definovány v článku 101, odstavci a. Přestože některé státy, jako USA, Izrael, Venezuela nebo Švýcarsko nejsou signatáři UNCLOS, jsou vázány dodržováním Ženevské úmluvy o volném moři, a tedy tuto definice pirátství lze považovat za aktuálně platnou a závaznou. (Treves, 2009)

Další definici pirátství vypracovala Mezinárodní námořní kancelář Mezinárodní obchodní komory (IMB), která kromě samotného aktu útoku na plavidla v mezinárodních vodách považuje za pirátství také pokus o útok a definice je rozšířená navíc i na plavidla kotvící v přístavu. Na tomto místě je důležité zdůraznit, že pirátstvím se rozumí akty, odehrávající se výhradně na volném moři, tedy v mezinárodních vodách. Navíc k tomu, aby byl útok kvalifikovaný jako pirátství, je nutné zapojení dvou plavidel, jednoho, ze kterého je útok namířen, a druhého, které je terčem útoku. Právě fakt, že pirátství se odehrává v mezinárodních vodách, je jednou z příčin neefektivity boje s tímto fenoménem. Podle mezinárodního práva by tedy soudní proces s piráty měl

probíhat ve státech, jejichž plavidla piráty zajmou. V praxi však dochází často k tomu, že piráti jsou propuštěni na svobodu z důvodu vysokých finančních nákladů, komplikací spojených s dokazováním a možným obviněním z porušování lidských práv zajatých pirátů. (Treves, 2009)

Násilné činy proti plavidlům v teritoriálních vodách států nebo přístavech se podle mezinárodního práva nenazývají pirátstvím, ale ozbrojenou loupeží. Rozšířenou definici pirátství a námořní loupeže používá Mezinárodní námořní organizace (IMO) v rezoluci A.922(22) (2002). Dále se kromě námořního pirátství rozeznává námořní terorismus, přičemž rozdílem mezi těmito dvěma fenomény jsou cíle jednotlivých aktérů. Námořní teroristé nesledují pouze svůj vlastní ekonomický prospěch, ale širší politické zájmy. (Kraska, Wilson, 2009b) Pravidla pro nakládání s pachateli námořního terorismu byla stanovena v roce 1988 v Úmluvě o potlačování protiprávních činů proti bezpečnosti námořní plavby, přijaté IMO.

1.1 Zhroucené státy: útočiště pro pirátské sítě?

Příčiny somálského pirátství je nutné zkoumat v souladu s politickými procesy uvnitř státu. Somálsko bylo dlouhodobě považováno za extrémní podobu zhrouceného státu. Z toho důvodu je nejprve nutné krátce pojednat o vymezení slabé státnosti se snahou o postihnutí afrických, a především somálských specifik jejího chápání. Slabá státnost a pojmy jako slabé (*weak*), selhávající (*failed*) a zhroucené státy (*collapsed states*) jsou fenomény, které se dostaly do popředí zájmu přibližně v polovině 90. let především v důsledku rozpadu postkoloniálních států a eskalací dlouhotrvajících konfliktů v post-bipolárním světě. (Zartman 1995; Rotberg, 2003; Rotberg, 2004; Milliken 2003; Waisová, 2007; Šmíd, Vaďura, 2009) Značné pozornosti si však tyto nově zkoumané státní entity vysloužily v reakci na útoky z 11. září 2001, kdy byly považovány za bezpečnostní hrozbu pro celé mezinárodní společenství. (Šmíd, Vaďura, 2009)

Terminologická definice různých deviantních podob států prošla dlouhodobým vývojem. V mezinárodních vztazích rozlišujeme dva základní typy kvazistátů. Na jedné straně existují *de facto* státy (Kolstø 2006; Pegg, 1998; Riegl, 2013; Hoch, 2011), jako například Abcházie, Jižní Osetie, nebo Somaliland, které přestože disponují vnitřní suverenitou, doposud nezískaly mezinárodní uznání, a na druhé straně existují slabé, selhávající nebo zhroucené státy, které sice disponují mezinárodním uznáním, přestože

nevykazují znaky vnitřní suverenity, tedy nejsou schopny efektivně kontrolovat své území nebo zajistit svým obyvatelům alespoň základní služby.

Kvantifikací slabé státnosti se zabývají některé organizace, které každoročně sestavují žebříčky států podle jejich míry rozpadu. Jedním s nich je *Fragile States Index* (dříve *Failed States Index*), který již od roku 2005 vydává americký think-tank Fund for Peace ve spolupráci s časopisem *Foreign Policy* a který využívá dvanácti indikátorů seřazených do tří kategorií (politických, sociálních a ekonomických). Somálsko se dlouhodobě umísťuje společně se Súdánem, Jižním Súdánem, Konžskou demokratickou republikou, Čadem a Středoafričskou republikou na prvních příčkách tohoto žebříčku, mezi lety 2008 - 2013 bylo hodnoceno jako nejvíce rozpadlý stát světa. V roce 2015 se pak Somálsko umístilo se skóre 114 ze 120 na druhé příčce za Jižním Súdánem. (Fund for Peace, 2015) Další možnost měření slabé státnosti představila organizace The Brookings Institution, která v roce 2008 vydala publikaci *Index of State Weakness in the Developing World* a podle které se Somálsko umístilo na první příčce v míře rozpadu státu. (Rice, Patrick, 2008) Žebříček států podle jejich slabé státnosti sestavuje každoročně rovněž Center for Systemic Peace pod názvem *State Fragility Index and Matrix*. Tento index je vytvářen na základě dvou hlavních indikátorů – efektivita a legitimita, které jsou dále vytvářeny na základě dalších ukazatelů. Zatímco v roce 2008 se Somálsko v tomto indexu umístilo na první příčce, v roce 2013 již bylo na sedmé příčce, přesto se však nadále řadí mezi nejrozpadlejší státy světa. (Marshall, Cole, 2014) Kromě těchto indexů se dále slabá státnost kvantifikuje pomocí *Index of State Fragility* nebo *Index of State Weakness*. Všechny tyto indexy jsou však kritizovány především z důvodu, že jsou vytvářeny na základě náhodně vybraných indikátorů a subindikátorů, zahrnujících konfliktní potenciál, úroveň rozvoje a dobrého vládnutí. (Lambach, Johais, Bayer, 2015) Kromě toho bývají žebříčky slabé státnosti často kritizovány kvůli své západocentrickému přístupu a ignoraci příkladů empirické státnosti, které jsou zvláště patrné v afrických státech. (Hagmann, Hoehne, 2009) Nejznámější typologii států vypracoval **Robert Rotberg** (2004), který dělí státy do čtyř kategorií: silné (*strong*), slabé (*weak*), selhávající (*failed*) a zhroutené (*collapsed*). Zhroutené státy pak definuje jako „*vzácné a extrémní verze selhávajících států. Veřejné statky jsou získávány privátními a ad hoc prostředky. Bezpečnost je rovna vládě silnějšího. Zhroutené státy vykazují vakuum autority. Je to pouhé geografické vyjádření, černá díra, do které zhroutená politika upadla.*“ (Rotberg, 2004, s. 9)

Jednotlivé formy státnosti nebo míru rozpadu státu však není jednoduché

identifikovat, definovat a kategorizovat. Navíc africká **společnost** se značně liší od evropské či západní, a tedy i chápání státnosti v Africe je odlišné. Jak upozorňují **Patrick Chabal** a **Jean Pascal Daloz**, státnost v Africe může mít různé podoby a politické jednotky, které v našem vnímání mohou působit jako bezvládní, ve skutečnosti mohou být pouze vyjádřením existence alternativních institucí, ekonomického či politického systému. **Chabal** a **Daloz** pak přicházejí k závěru, že „...ve většině afrických zemí není stát nic víc než jen ozdoba, pseudo-západní fasáda maskující reality hluboce personalizovaných politických vztahů. Může se zde zdát být relativní institucionalizace hlavních státních struktur, ale tyto orgány do značné míry postrádají autoritu.“ (Chabal, Daloz, 1999, s. 16) Mezinárodní společenství včetně mezinárodních vládních organizací jako je OSN se však snaží i v Africe aplikovat strategie, které mají za cíl vytvořit státy a vlády v západním stylu, tedy takové, které by byly založeny na silné vládě. Toto vede k podpoře struktur, které sice projevují (v některých případech jen *ad hoc*) snahy o nastolení míru a efektivní vlády, ale *de facto* jsou neschopné svou moc prosadit. Zároveň OSN a západní státy ignorují pokusy o vytvoření alternativních institucí v Africe, založených na tradičních socio-politických systémech. (Palmer, 2014, s. 72) Podle **Christophera Claphama** to bylo právě období kolonialismu, které do Afriky přineslo éru posilování politických institucí a státu, což se projevilo například ve stanovení hranic mezi koloniemi, vytvoření hierarchizované vlády a pravidel státního občanství. V období dekolonizace pak vznikly státy na územích, kde nikdy státní moc nedosahovala. Hlavní problém zhroutených států vidí tak **Clapham** v situaci, kdy se mezinárodní společenství snaží „naroubovat“ státní instituce na území a obyvatelstvo, které nikdy se západní podobou státnosti nemělo zkušenosti. (Clapham, 2004) Samotní afričtí lídři se v období dekolonizace přiklonili k možnosti vzniku samostatných afrických států v rámci hranic, které byly vytyčeny koloniálními mocnostmi ve snaze předejít vypuknutí etnických a teritoriálních konfliktů. Tyto principy byly zakotveny nejen v zakládajícím dokumentu Organizace africké jednoty (OAJ), Chartě OAJ, přijaté v roce 1963, ale rovněž v dalších dokumentech OAJ a Africké unie (AU). Z toho důvodu jsou jakékoli snahy o změnu uspořádání na africkém kontinentu přijímány ze strany mezinárodních organizací i samotných afrických států odmítavě. (Hyden, 2006) Jedinými případy, kdy došlo k mezinárodnímu uznání nových států v Africe po ukončení dekolonizačního procesu, byl vznik Eritreje v roce 1993 a Jižního Súdánu v roce 2011. V obou případech ale nové státy vznikly na základě souhlasu mateřského státu a konání referenda o nezávislosti. Samotní Afričtí

vůdci, kteří se rekrutovali především z řad bojovníků proti kolonialismu, po vzniku samostatných států ve skutečnosti přejali represivní formu vlády a vládní struktury z období kolonialismu, což vedlo k rozpadu tradičních institucí. (Kimemia, 2015)

V důsledku nepochopení tradičních socio-politických systémů v Africe pak to, co západní autoři nebo mezinárodní organizace považují za rozpad státu, může znamenat návrat k tradičním klanovému či etnickému uspořádání. Tento proces je úzce spojován s narůstající rolí nestátních aktérů, jako jsou rozličné ozbrojené skupiny, mezi něž náleží rovněž pirátské sítě. Vzhledem k tomu, že somálská vláda nebyla schopná efektivně kontrolovat území, mohli piráti v rozpadlých státech operovat bez nebezpečí, že by byli dopadeni. Zároveň však pirátské sítě potřebovaly alespoň základní infrastrukturu a pravidla pro převody finančních prostředků, a proto jejich skupiny fungovaly na základě islámského práva *šaría* a tradičního somálského zvykového práva *xeer*, které spočívá na vztazích mezi jednotlivými skupinami, přičemž jednotlivec nemá příliš právní odpovědnosti na rozdíl od západních společností. (Palmer, 2014) Posílení neformálních institucí založených na klanovém základě tak v důsledku rozpadu státu *de facto* napomáhalo rozšíření pirátských aktivit v Somálsku. Z toho důvodu se pirátské aktivity soustředily v oblastech, kde mohly neformální vládní kapacity vznikat a které nebyly tolik zasaženy ozbrojeným bojem, tedy v oblasti Puntlandu a středního Somálska. (Hastings, Phillips, 2015)

2 Příčiny somálského pirátství

V reakci na zhroucení státních institucí v 90. letech 20. století zformovaly jednotlivé frakce operující v Somálsku mocenské skupiny, které participovaly na válečné ekonomice a v podstatě pak vytvořily paralelní politický systém k oficiální somálské Přechodné federální vládě (*Transitional Federal Government*, TFG), jejíž ustanovení v roce 2004 bylo podporováno ze zahraničí, především ze strany Keni, ale také mezinárodních organizací jako OSN či Africké Unie (AU). Její legitimita byla zpochybněna poměrně efektivní vládou Svazu islámských soudů (*Islamic Courts Union*, ICU), založenou na tradičním islámském právu, a vznikem nebo pokračující existencí několika secesionistických útvarů v samotném Somálsku.¹ TFG se do jisté míry

¹ Ne severu Somálska se již roku 1991 zformoval *de facto* stát Somaliland, který vyhlásil nezávislost, avšak doposud se mu nepodařilo dosáhnout mezinárodního uznání. V roce 1998 byla vyhlášena na severovýchodě země autonomie Puntlandu. Na území Somálska vznikaly také další

zkompromitovala také svou podporou ze strany Etiopie, která je v Somálsku pojmána jako tradiční nepřítel. V roce 2006 dokonce Etiopie provedla za přispění mezinárodního společenství a TFG vojenskou invazi do Somálska, v důsledku které byla svržena vláda ICU (viz Rudincová, 2011; Menkhaus, 2007).

Pirátské skupiny se snažily ospravedlnit své jednání příčinami vnějšími, kdy zdůrazňovaly především nelegální rybolov v somálských teritoriálních vodách, anebo nelegální ukládání toxického odpadu evropskými firmami u somálského pobřeží. Tyto fenomény zcela jistě přispěly k rozvoji pirátství, samy o sobě však nemohou být považovány za jediné příčiny jeho rozvoje, který byl umožněn faktickou neexistencí efektivní státní správy v Somálsku a příklonem některých vládnoucích skupin k organizovanému zločinu. Navíc samotný nelegální rybolov a ukládání odpadu v somálských teritoriálních vodách byly přímo či nepřímo podporovány nebo alespoň tolerovány somálskými ozbrojenými skupinami či *warlordy*, kteří se tak sami obohacovali. Podle **Christiana Buegera** navíc ospravedlňování pirátství bojem proti nelegálnímu rybolovu a ukládání toxického odpadu u somálských břehů slouží jako narativum, které pirátské sítě používají k vytváření společné identity, zdánlivé legality svých činů a k rekrutování nových pirátů z řad somálské mládeže. Na základě obrazu pirátů jako hrdinů, kteří brání svou zemi, bylo pirátství nejen tolerováno, ale také podporováno ze strany místních komunit. V neposlední řadě toto narativum slouží jako exit strategie, na základě které jsou bývalí piráti zaměstnáváni somálskou vládou jako protipirátské poradci či regulérní pobřežní hlídka. (Brueger 2013, Hastings, Phillips, 2015)

2.1 Nelegální rybolov v somálských teritoriálních vodách: jiná forma pirátství?

V 70. a 80. letech 20. století se v důsledku dlouhotrvajícího sucha mnozí pastevcí z vnitrozemí usadili na somálském pobřeží a založili zde rozsáhlé rybářské komunity. S odstraněním centrální vlády v Somálsku v roce 1991 a vypuknutím občanské války začaly do oblasti mířit lodě ze zemí Evropy, Blízkého i Dálného východu za účelem exploatace somálských vod. Podle odhadů docházelo v somálských vodách k nelegálnímu výlovu v hodnotě 300 milionů dolarů. (Hari, 2009) Mezinárodní společenství nad tímto problémem

secesionistické nebo autonomní útvary jako Maakhir nebo Galmudug, které však nikdy neměly delšího trvání.

zavíralo oči a nepokusilo se o žádné řešení, a proto se místní rybáři rozhodli zamezit nelegálnímu výlovu svými prostředky.

Exploataci somálských teritoriálních vod napomáhali také místní *warlordi*, jako např. gen. **Maxamed Farax Caidiid**, kteří ve spolupráci se somálsko-evropskými a arabskými společnostmi vytvořili mocenskou skupinu, která vydávala za úplaty rybářské licence. Mezi tyto společnosti patří např. African and Middle East Trading Co. (AFMET) se sídlem ve Velké Británii a Itálii, PALMERA a společnost SAMICO se sídlem ve Spojených arabských emirátech. Podobné licence vydávala také na konci 90. let 20. století puntlandská vláda. (Hari, 2009) Posádky nelegálních rybářských lodí používaly rovněž nedovolené způsoby rybolovu, které likvidovaly veškeré živé organismy v oblasti. Trawlery se odvažovaly čím dál blíže k somálskému pobřeží, kde se dostaly do konfliktu s místními rybáři. (Khalif, 2005)

2.2 Somálské pobřeží – skládka evropského toxického odpadu?

Některé pirátské skupiny jako National Volunteer Coast Guard (NVCG) legitimizovaly svou činnost snahou zabránit lodím zahraničních, většinou evropských, společností, aby k somálskému pobřeží vyvážely toxické odpady. Těžké kovy, kadmium nebo rtuť, průmyslový, lékařský, a dokonce i jaderný odpad byly uloženy v kontejnerech a barelech na plážích bez ohledu na ohrožení zdraví zdejších obyvatel a možné ekologické následky. (UNEP, 2005) V reakci na to se rybářské skupiny nejprve ozbrojily a posléze začaly vybírat po lodích vplouvajících do somálských vod poplatky, což se později proměnilo v jejich unášení a následné vymáhání výkupného, přičemž tyto prostředky měly být údajně vynaloženy na vyčištění somálských vod. (Ewing, 2008)

V letech 1997 a 1998 odhalila média a nevládní organizace Greenpeace dohodu mezi švýcarskou firmou Achair Partners, italskou společností Progresso a *warlordem* **Cali Mahdim Maxamedem** o vývozu nebezpečného odpadu do somálských vod. Uzavření těchto kontraktů odmítly přiznat evropské firmy stejně jako somálští politici, přestože proti nim existují důkazy. S fragmentací Somálska v důsledku občanské války a roztržité moci v zemi přestaly evropské společnosti uzavírat smlouvy se somálskými představiteli a lodě vplouvaly do somálských vod bez jakéhokoli povolení. (Abdullahi, 2008) To, že se ze somálského pobřeží stala od počátku 90. let v podstatě skládka nebezpečného odpadu, vyplynulo na povrch především poté, co v prosinci 2005

zasáhlo somálské pobřeží ničivé tsunami. Následkem naplavení tohoto odpadu na pevninu a kontaminace podzemních vod zemřelo 300 lidí a další v důsledku toho trpěli rozsáhlými onemocněními. (Phillips, 2009) Ukládání evropského toxického odpadu u somálských břehů potvrdil rovněž vyslanec OSN v Somálsku **Ahmedou Ould-Abdallah**, ovšem zavrhl, že by do tohoto byly zainteresovány evropské vlády a zdůraznil, že se jedná o samostatné akce evropských firem. (Abdullahi, 2008)

3 Somálské pirátské sítě a jejich strategie

Velice důležité a nesnadné je vůbec identifikovat pachatele pirátství v Somálsku. Piráti jsou ve většině případů muži ve věku 20 až 35 let, jejichž hlavní motivací je ekonomický prospěch. Pro jejich organizaci bývá důležitá klanová příslušnost, většina pirátských sítí je kontrolována příslušníky klanů Darood a Hawiye. (Gilpin, 2009) Piráty se stávali rybáři, kteří dobře znali moře u somálského pobřeží, bývalí příslušníci milicí se zkušenostmi z boje za občanské války a techničtí odborníci se znalostí moderních zbraní a telekomunikačních prostředků. (Hunter, 2008) Mezi piráty lze rovněž najít mladíky, kteří se tímto způsobem snaží získat prostředky pro manželství nebo emigraci. (Gilpin, 2009) Piráti sami sebe prezentovali jako ochránce somálského pobřeží před těmi, kdo ve zdejších vodách nelegálně rybaří a ukládají toxický odpad. (Palmer, 2014)

V oblasti somálského pobřeží byly v roce 2006, tedy v období rozmachu pirátství, identifikovány čtyři hlavní pirátské skupiny. První z nich je National Volunteer Coast Guard (NVCG, Národní dobrovolnická pobřežní hlídka), vedená jedním z bývalých warlordů **Garaadem Maxamedem**, operující v okolí Kismaaya, a soustředící se převážně na přepadání menších plavidel a rybářských veslic. Další skupina se sídlem v okolí přístavu Marka byla vedená členem ICU, šejchem **Yuusufem Maxamedem Siyaadem**, známým jako **Yuusuf „Indhacadde“**. Nejvlivnější somálskou pirátskou skupinou byla organizace Somali Marines (Somálští námořníci), neboli Defenders of Somali Territorial Waters (Obránci somálských teritoriálních vod), operující v oblasti centrálního pobřeží Somálska v okolí města Harardheere a Eyl, vedená warlordem **Cabdim Maxamedem Afweynem**. Poslední v té době známou skupinou pirátů byli bývalí rybáři z Puntlandu. (Murphy, 2011; West, 2006)

Nejprve piráti ohrožovali pouze menší rybářské nebo výletní lodě, avšak svou strategii zdokonalili tak, že byli schopni zaútočit i na velká nákladní plavidla, a dokonce unést ropné tankery. Používali moderní techniku a výzbroj a

díky tzv. mateřským lodím, zajatým rybářským plavidlům, byli schopni rozšířit svůj akční rádius. (Middleton, 2008) Nejprve útočili na plavidla na vzdálenost 50 námořních mil od somálského pobřeží, později pak 200 námořních mil, a kolem roku 2010 byly zaznamenány pirátské útoky až u Seychelských ostrovů (viz Mapa 1).

MAPA č. 1: Mapa pirátských útoků v oblasti somálského pobřeží v roce 2010

📍 = Útok 📍 = Pokus o útok 📍 = Podezřelé plavidlo

Zdroj: <https://www.icc-ccs.org/icc/piracy-reporting-centre/live-piracy-map/piracy-map-2010>

Jak podotýká **Justin Hastings** (2009), ve vodách obklopující rozpadlé státy dochází především k pirátským útokům se snahou získat za zajatou loď a posádku výkupné. Naproti tomu v případě slabých států se pirátské sítě snaží o získání samotné lodě a jejího nákladu. V případě Somálska se tedy jednalo především o útoky motivované snahou o získání prostředků z výkupného. Kvůli neexistující státní správě piráti unesené plavidlo i s posádkou nejčastěji zavlekli do některého z malých přístavů, jako Eyl, Hobyo nebo Harardheere, kde bylo drženo do doby, než bylo toto výkupné zapláceno. (Middleton, 2008) Terči

pirátských útoků se stala celá řada plavidel, mezi nimi např. ropný tanker Sirius Star, luxusní jachta Le Ponant, výletní loď Seaborn Spirit, nebo rybářská loď Playa de Bakio. V září 2008 byla unesena ukrajinská loď MV Faina s nákladem zbraní směřující do Keni, přičemž údajně měl být náklad dopraven i přes zbrojní embargo až do jižního Súdánu. (China View, 2008) K zodpovědnosti za tuto akci se přihlásila somálská pirátská organizace Central Region Coast Guard (Pobřežní hlídka centrálního regionu).² I přes obavy, že by zbraně mohly být využity povstaleckými skupinami v Somálsku, bylo plavidlo po zaplacení rekordního výkupného 5. 2. 2009 propuštěno na svobodu. (BBC, 2009) Další významnou akcí pirátů byl únos saúdského tankeru MV Sirius Star, plujícího pod liberijskou vlajkou. Vlna kritiky vzešla od islámských skupin, kterým se nelíbilo, že byla zajata právě loď saúdské společnosti ARAMCO, protože je nepřipustné přisvojit si majetek patřící muslimům. Somálské islámské skupiny pirátský akt prohlásily za zločin proti islámu a požadovaly okamžité propuštění tankeru. (Ryu, 2008b) Protože se piráti obávali deklarované ozbrojené akce al-Shabaab nebo jiných islámských skupin, snažili se přesunout tanker z přístavu Harardheere. Zajetí tankeru mělo také ekonomické důsledky, vzhledem k tomu, že vedlo k okamžitému vzrůstu cen ropy, které však následně opět spadly, když bylo jasné, že se jedná o ojedinělou pirátskou akci. (Murphy, 2011)

Z uvedených příkladů vyplývá, že somálští piráti byli schopni zaútočit ve velké vzdálenosti od somálského pobřeží. Únos lodi naložené zbraněmi a tankeru, tedy strategicky a politicky důležitých plavidel, byl dokladem jejich vzrůstajícího sebevědomí na moři a také toho, že invazi zahraničních sil proti svým základnám na somálském pobřeží nepovažovali za příliš pravděpodobnou. V současné době počet pirátských útoků u somálských břehů razantně poklesl především v důsledku vyslání námořních misí různých zemí světa a přijetí efektivních mechanismů pro boj proti tomuto fenoménu.

3.1 Možné napojení pirátů na islamistické skupiny v Somálsku

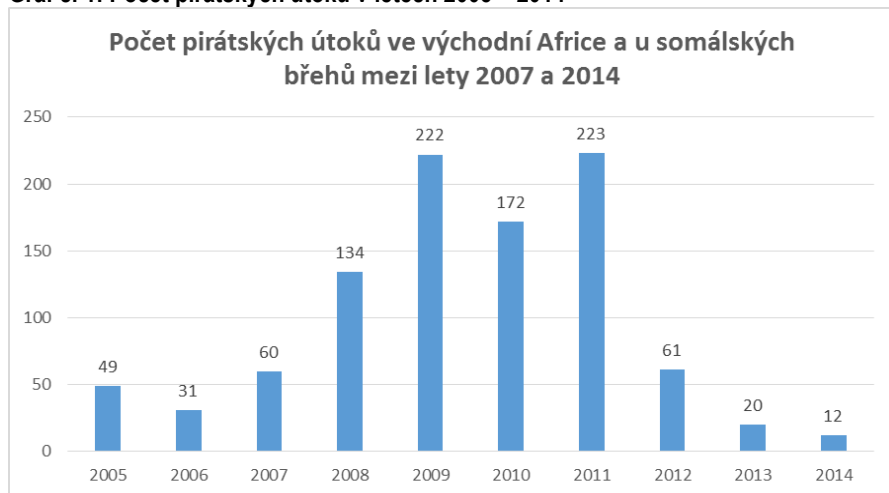
V období největšího rozmachu somálského pirátství existovaly obavy z napojení pirátů na islamistické skupiny. Přestože tato tvrzení nelze vyloučit, neexistují pro ně žádné zjevné důkazy. Naopak, umírněnější islamisté, především ze ICU, se obávali akcí, které by zavdaly příčinu vojenské intervence

² Skupina se prezentovala na svých internetových stránkách <http://centralregioncoastguard.com/>.

do Somálska a posílení moci *warlordů*. Navíc samotná al-Shabaab deklarovala, že by po získání moci ukončila veškeré pirátské akce na somálském pobřeží, protože tyto zločiny jsou islámským právem zakázané. (Hartley, 2008) Když se v červnu 2006 skutečně podařilo ICU ovládnout Mogadišu a vytvořit vládu na základě islámského práva, vypořádala se nejen s *warlordy*, ale také s piráty. (Murphy, 2007)

Statistika uveřejněná na mapách UNOSAT ukazuje, že se vládě ICU podařilo omezit počet útoky pirátů na minimum. Zatímco v období od června do prosince 2005 bylo napadeno u somálského pobřeží 32 lodí, ve stejném období roku 2006, tedy v době, kdy ICU ovládaly většinu somálského území, došlo pouze ke třem útokům. (UNOSAT, 2008) ICU se v srpnu 2006 podařilo získat kontrolu nad nejvýznamnějšími baštami somálských pirátů, přístavy Hobyo, Harardheere a Eldher. Islámská administrativa uvalila na piráty těžké tresty na základě faktu, že podle islámského práva se pirátství trestá smrtí. Po svržení vlády ICU v Somálsku došlo opět k nárůstu počtu akcí pirátů u somálského pobřeží, který v období od června do prosince 2007 vystoupal až na 18. (UNOSAT, 2008) V roce 2008 se pak počet pirátských útoků opět zvýšil více než dvojnásobně oproti předchozímu roku a dosáhl až 134 (viz Graf 1).

Graf č. 1: Počet pirátských útoků v letech 2005 – 2014

Zdroj dat: IMO: <http://www.imo.org/en/OurWork/Security/PiracyArmedRobbery/Reports/Pages/Default.aspx>

Islamistická hnutí v Somálsku nelze považovat za homogenní, existuje několik frakcí, které zastávají rozdílná, mnohdy protichůdná stanoviska, aliance zde rychle vznikají a zanikají, vývoj je často nepřehledný a informace nedostatečné. Také v rámci ICU bylo možné nalézt několik ideologických a politických křídel, které se mezi sebou názorově diametrálně odlišovala. Proto nelze v tomto případě zobecňovat a jednoznačně hovořit o spolupráci „islamistů“ s piráty. Není však vyloučeno, že některá skupina vytvořila s piráty dočasnou účelovou alianci ve snaze dosáhnout krátkodobějšího politického nebo vojenského úspěchu.

O takových spojení pirátů s islamisty svědčí především postava **Yuusufa Maxameda Siyaada „Indhacadde“**. V roce 2006 se přidal k radikálnímu křídlu ICU a proslul v boji proti etiopské armádě, která na sklonku roku 2007 provedla invazi do Somálska. Po stažení etiopských jednotek se v roce 2009 údajně podílel na dobytí přístavu Kismayo islamistickou skupinou al-Shabaab za pomoci zbraní financovaných z pirátství. (Ryu, 2008a)

3.2 Napojení puntlandských politiků na pirátství

Zatímco v roce 2007 byla většina útoků vedena z pobřeží jižního Somálska a přístavu v Mogadišu, následující rok se již většina napadení odehrála z pobřeží Puntlandu v Adenském zálivu, kudy prochází nejdůležitější námořní cesty. Podle některých zpráv došlo k propojení některých představitelů puntlandské vlády s piráty, přestože ta to vytrvale odmítala. Administrativa jejich útoky údajně tolerovala výměnou za podíl na zisku z výkupného. (Palmer, 2014) Existuje podezření, že za pirátstvím stáli představitelé klanů blízké příbuzných bývalému prezidentovi **Cabdullaahi Yuusufovi Axmedovi**.³ Podle **Aidana Hartleyho** bylo alespoň šest z ministrů puntlandské vlády zapleteno do pirátství, stejně jako dva bývalí policejní náčelníci a starostové pobřežních měst. (Hartley, 2008) Další významnou postavou spojovanou s pirátstvím je bývalý puntlandský prezident **Maxamuud Muuse Xirsi „Cadde“**.

Zisky z pirátství pomohly vytvořit v přístavech na somálském pobřeží „pirátskou ekonomiku“. Došlo zde k rozvoji komunikací a technologií, celé vesnice, dříve rybářské, sloužily jako jakési základny pro piráty, jejich rozpočet

³ **Cabdullaahi Yusuf Axmed** pochází z klanu Majeerteen klanové rodiny Darood. Podílel se na boji proti režimu prezidenta **Siada Barreho** na vzniku autonomní Republiky Puntland, v jejímž čele v roce 1998 stanul. V roce 2004 byl zvolen TFG somálským prezidentem. Ze své funkce byl odvolán na konci roku 2008.

byl živen z útraty pirátů v hotelech, restauracích, kvetl zde obchod s palivem pro pirátské čluny a také s tradiční drogou khat. V jedné z nejchudších oblastí světa, se tak stalo pirátství společensky tolerovaným jevem, protože zisky z výkupných dokázaly zabezpečit pohodlný život.

4 Snahy o řešení problému somálského pirátství ze strany mezinárodního společenství

Snahy o řešení problému pirátství u somálských břehů zahrnují celou řadu mechanismů, jako je vyslání mezinárodních námořních misí, ochrana plavidel ze strany přepravních společností, globální snahy o stíhání pirátů, protipirátské programy řady mezinárodních organizací jako např. United Nations Office of Drugs and Crime (UNODC), mise Evropské unie EUCAP Nestor, mise IMO, další informační kampaně a podobně. (Bueger, 2015) Skutečným podnětem k zásahu proti pirátům bylo zajetí ukrajinské lodi MV Faina a saúdského tankeru Sirius Star v roce 2008. Již dříve byla zavedena opatření ze strany Rady bezpečnosti OSN, IMO a dalších organizací nebo států. 2. června 2008 byla Radou bezpečnosti OSN přijata rezoluce č. 1816, která vyzvala k zásahu proti pirátům všemi potřebnými prostředky a ke koordinaci činnosti států s mezinárodními organizacemi, především s IMO (S/RES/1816).

Na konci srpna 2008 byla vytvořena tzv. Námořní bezpečnostní hlídková zóna (Maritime Security Patrol Area, MSPA), tedy koridor mezi Somálskem a Jemenem, střežený koaličním loďstvem. Do oblasti poslaly své námořní síly také Malajsie, Indie, Čína nebo Rusko. Tato opatření bohužel nepřinesla žádaný efekt, počet útoků od srpna 2008 narůstal, útoky navíc probíhaly dále od pobřeží a v roce 2009 klesla pouze úspěšnost pirátů, ne však počet útoků (UNOSAT, 2009). Další rezoluce Rady bezpečnosti OSN (S/RES/1838 a S/RES/1851) navíc vyzvaly ke spolupráci s TFG a kromě toho se Rada bezpečnosti zabývala také nedostatečným legislativním rámcem pro zacházení s dopadenými piráty. V některých případech totiž byli dopadení piráti propuštěni bez toho, aby byli vůbec souzeni.

K mezinárodní kooperaci boje proti pirátství na základě Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1851 z prosince 2008 byla 14. ledna 2009 v New Yorku ustanovena Kontaktní skupina pro pirátství u břehů Somálska (*The Contact Group on Piracy off the Coast of Somalia*, CGPCS)⁴, jejímiž členy se stalo 28

⁴ Informace dostupné z: <http://www.africom.mil/getArticle.asp?art=2466&lang=0>.

zemí světa. Jejím cílem bylo napomoci somálské vládě, aby sama vytvořila mechanismy pro boj proti pirátství, podpora protipirátských operací, vedených americkými Spojenými námořními silami (*Combined Maritime Forces*, CMF), NATO a EU, a vytvoření regionálního centra pro koordinaci akcí a poskytování informací o pirátství a ozbrojených útocích u somálského pobřeží.

Již od roku 1998 zavádí IMO různá opatření k potírání námořních útoků, přičemž důraz je kladen na regionální spolupráci států zasažených pirátstvím. V lednu 2009 svolala do Džibuti shromáždění vysokých představitelů 17 států z oblasti západního Indického oceánu, Adenského zálivu a Rudého moře. (IMO, 2009) Bylo zde dosaženo uzavření dohody o boji proti pirátství mezi státy Afrického rohu, tzv. Kodex činností k potlačení pirátských činů a ozbrojených loupeží proti plavidlům. Signatáři se v něm zavázali k co nejužší kooperaci v boji proti pirátství v regionu pomocí sdílení důležitých informací, k čemuž měla sloužit protipirátská střediska v keňské Mombase, tanzanském Dar as-Salaamu a jemenském Saná. Dále signatáři přislíbili vzájemnou pomoc při blokacích lodí podezřelých z pirátství a v zadržování a soudním stíhání pirátů. Dohoda obsahuje také příslib ochrany a repatriace rybářů a posádky zadržovaných lodí. Odsouhlaseno bylo rovněž vytvoření regionálního výcvikového střediska v Džibuti pro boj proti pirátství.

Úkolu vypořádat se s piráty v Adenském zálivu a při somálském pobřeží vojensky se 8. ledna 2009 ujala nově zřízená Combined Task Force 151 (CTF-151). Navázala na mezinárodní námořní misi vyslanou do oblasti v roce 2001 za účelem boje proti terorismu. Tato mezinárodní jednotka byla zřízena pod americkým velením, později bylo velení předáno tureckému námořnictvu a podílely se na ní armády USA, Velké Británie, Turecka, Řecka a Pákistánu.⁵

Do protipirátských operací se zapojila také EU, která ustanovila na základě rozhodnutí Rady EU z 1. 12. 2008 misi pod názvem EU NAVFOR Somalia - Operace Atalanta v rámci Evropské bezpečnostní a obranné politiky (*European Security and Defence Policy*, ESDP). Námořní jednotky EU mají za úkol chránit konvoje WFP dodávající prostředky humanitární pomoci do Somálska a další plavidla v oblasti. Svou činnost koordinují se všemi relevantními aktéry v oblasti, především s Africkou unií a OSN.⁶ V listopadu roku 2014 byl mandát této mise prodloužen až do prosince 2016.

⁵ Informace o Combined Task Force 151 dostupné z: <http://www.cusnc.navy.mil/command/ctf151.html>.

⁶ Informace o EU NAVFOR Somalia dostupné z: <http://eunavfor.eu/>.

Vojenská posádka může podle mandátu operace zatýkat osoby podezřelé z pirátství nebo námořní loupeže, stejně tak se může zmocnit plavidla a dalšího vybavení používaného při pirátských útocích. Podezřelí pak mohou být soudně stíháni buď některou z členských zemí EU nebo Keňou, se kterou uzavřela EU dohodu 6. května 2009. (European Union, 2009) Podobné dohody uzavřela Keňa již v prosinci 2008 s Velkou Británií a v lednu 2009 s USA. K zefektivnění soudního stíhání pachatelů pirátství byla od roku 2009 přijata ze strany UNODC řada mechanismů.⁷ UNODC v rámci těchto programů napomáhala státům regionu implementovat právní mechanismy, aby mohli být pachatelé souzeni, přičemž se snažila o to, aby soudní procesy probíhaly spravedlivě a byla zároveň dodržována lidská práva obviněných. Tohoto „regionálního modelu pro soudní stíhání pirátů“ navrženého UNODC se účastnily Keňa, Tanzanie, Seychely a Mauricius, které zároveň projevíly zájem soudně stíhat pachatele pirátských činů. (UNODC, nedatováno) Vzhledem k tomu, že více než polovina importované ropy do Číny je převážena právě Adenským zálivem, vyslala 6. ledna 2009 ČLR do oblasti svou námořní jednotku. Bylo to poprvé, kdy se vydaly čínské námořní síly do vzdálenějšího zahraničí, aby chránily své strategické zájmy mimo své území. (Sino Daily, 2008) V zájmu Číny je nepochybně uklidnění situace v Somálsku a bezpečnost u jeho břehů, protože Čína má na území Somálska a v celém Africkém rohu své vlastní ekonomické zájmy. V červnu 2007 uzavřela čínská státní ropná společnost CNOOC smlouvu se somálskou TFG na zkušební vrty v oblasti Mudugu asi 500 km severně od Mogadiša. CNOOC a další čínská společnost, China International Oil and Gas (CIOG), podepsaly kontrakt s TFG v květnu 2006 na summitu Čína - Afrika v Pekingu. Kromě Číny vyslaly do oblasti svá plavidla také Japonsko, čímž navázalo na své angažmá v protipirátských operacích v Malacké úžině, nebo Malajsie, zřejmě i proto, aby vyvážila vliv Číny v Africkém rohu. (Middleton, 2008)

Podle **Christiana Buegera** došlo ke snížení počtu pirátských útoků u somálského pobřeží, které lze pozorovat od roku 2012, z důvodu kombinace následujících faktorů: mezinárodní ochrany plavidel u somálského pobřeží; přijetí sebeobranných mechanismů ze strany přepravních společností; zefektivnění soudního stíhání pirátů; a v neposlední řadě také z důvodu klesající podpory pirátských sítí ze strany místních komunit. (Bueger, 2015)

⁷ Informace o programech UNODC dostupné z: <https://www.unodc.org/easternafrika/en/ongoing-projects/maritime-crime-programme.html>

Mezinárodní mechanismy v boji proti pirátství jistě do značné míry přispěly ke snížení počtu pirátských útoků u somálských břehů, které je zaznamenáno již od roku 2012. Příčiny omezení útoků je však nutné hledat rovněž ve vnitřním politickém vývoji země. V roce 2012 byl na základě demokratických voleb zvolen prezidentem **Xasan Sheekh Maxamuud**, který je ze strany somálské veřejnosti přijímán kladně díky svým umírněným pozicím. Se vznikem nové Somálské federální vlády je spojeno také opětovné stanovení somálské výlučné ekonomické zóny u břehů státu na základě proklamace prezidenta ze dne 30. 6. 2014. (Federal Republic of Somalia, 2014) O pokračující stabilizaci v zemi, která se sice nadále potýká s nebezpečím teroristických útoků ze strany militantní islamistické organizace al-Shabaab, svědčí také fakt, že v Mogadišu byly opětovně otevřeny ambasády evropských zemí. Podíl na stabilizaci země měla také mise Africké unie AMISOM, které se podařilo rovněž úspěšně potírat ozbrojené skupiny. (Bryden 2013) Přestože na počátku roku 2013 prohlásila Vysoká komisařka EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, že „Somálsko již není zhrouteným státem“ (Mohamud, Ashton, 2013), je nutné, aby stabilizační proces nadále pokračoval, a hlavním úkolem somálské vlády bude vypořádat se s ozbrojenými skupinami v zemi a znemožnit fungování organizovanému zločinu, ke kterému patřily i pirátské skupiny. K omezení pirátství došlo do značné míry v důsledku námořních misí, které byly do oblasti vyslány s časově omezeným mandátem. Vzhledem k tomu, že počet pirátských útoků u somálských břehů v posledním období ztelně poklesl, lze očekávat v dohledné době jejich stažení nebo alespoň snížení objemu prostředků na jejich provoz. Aby nedošlo k opětovnému rozšíření pirátských útoků po jejich stažení, je kromě použití vojenských prostředků nutné zaměřit se na narativum ohledně exploatace somálských vod, protože díky němu získávaly pirátské sítě podporu ze strany somálských tradičních institucí a místních komunit. Pokud toto narativum bude nadále mezi somálskou populací rezonovat, nebude možné s fenoménem pirátství u somálských břehů efektivně bojovat. (Hastings, Phillips, 2015) Pokles pirátských útoků v oblasti však s sebou nese jako vedlejší efekt zvýšení počtu incidentů spojených s nelegálním rybolovem. (Jorgic, 2015) Pokud se nepodaří účinně bránit nelegálnímu výlovu v somálských vodách, je pravděpodobné, že narativum o pirátech jako neoficiální pobřežní hlídce a ochráncích somálských vod bude opětovně vzkříšeno a v důsledku dojde k nárůstu pirátských akcí u somálských břehů.

Závěr

Piráctví u somálských břehů je fenomén, který se objevil po pádu režimu prezidenta **Siyaada Barreho** v anarchii občanské války. Nejprve piráti požadovali od cizích plavidel poplatky za vstup do somálských teritoriálních vod, později začali na lodě útočit s vidinou získání výkupného za unesené plavidlo. Piráti zpočátku napadali jachty, rybářské lodi a obchodní plavidla. Na vojenské operace mezinárodního společenství reagovali pružným přizpůsobením své taktiky, což zahrnovalo použití mateřských lodí, změnu lokalit, ze kterých útoky podnikali, a zvýšený akční rádius.

Aktivity pirátů byly determinovány spíše vnitřním vývojem v Somálsku, než vojenskými operacemi na moři ze strany států EU i četných dalších zemí. Piráctví v Somálsku neprosperovalo proto, že by byly lodě u somálského pobřeží nedostatečně chráněné, nýbrž proto, že Somálsko je zhrouceným státem a pirátské sítě vytvořily paralelní instituce k somálské nefunkční vládě. Jediným způsobem, jak se s tímto problémem vypořádat, tedy není zvýšení počtu plavidel ve vodách kolem somálského pobřeží, ale ustanovení legitimní vlády, která by byla schopná s piráctvím bojovat. V roce 2006 se to na přechodné období podařilo ICU, avšak po svržení jeho vlády opět došlo k významnému nárůstu počtu pirátských útoků. TFG byla příliš slabá, navíc její členové se zdiskreditovali v očích somálské veřejnosti již svou příslušností k různým klanovým frakcím, bojujícím za občanské války, a dále svým spojenectvím s Etiopií. Navíc hlavní pirátské základny se nacházely v přístavech Puntlandu, jehož vláda byla podezírána z napojení na pirátské skupiny. Ke skutečnému průlomů došlo až v roce 2012, kdy byla v Somálsku ustanovena federální vláda, která vznikla na základě demokratických voleb. Pouze vláda, která je založená na široké podpoře ze strany obyvatelstva, je totiž schopná v Somálsku účinně bojovat proti bezpečnostním hrozbám, jako je organizace al-Shabaab, nebo pirátské skupiny.

Literatura:

- ABDULLAHI, N. 2008. „Toxic Waste“ behind Somali Piracy. Al-Jazeera. Dostupné na internetu: <http://www.informationclearinghouse.info/article22428.htm>
- BBC. 2009. *Somali Pirates Free Arms Ship*. Dostupné na internetu: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/7871510.stm>

- BRYDEN, M. 2013. *Somalia Redux? Assessing the New Somali Federal Government*. Center for Strategic and International Studies. Dostupné na internetu: http://csis.org/files/publication/130819_Bryden_SomaliaRedux_WEB.pdf
- BUEGER, C. 2013. Practice, Pirates and Coast Guards: The Grand Narrative of Somali Piracy. In *Third World Quarterly*, roč. 34, č. 10, ISSN 1360-2241, s. 1811 - 1827.
- BUEGER, C. 2015. Learning from Piracy: Future Challenges of Maritime Security Governance. In *Global Affairs*, roč. 1, č. 1, ISSN 2334-0479, s. 33 - 42.
- CLAPHAM, C. 2004. The Global-Local Policy of State Decay. In ROTBERG, R. (ed.). *When States Fail. Causes and Consequences*. Princeton – Oxford: Princeton University Press, 2004. s. 77 - 93.
- EU. 2009. *EU Naval Operation Against Piracy. (EU NAVFOR Somalia – Operation Atalanta)*. Dostupné na internetu: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/090325FactsheetEUNAVFOR%20Somalia-version4_EN.pdf
- EWING, B. 2008. *Is Toxic Waste Behind Somali Piracy?* Digital Journal. Dostupné na internetu: <http://www.digitaljournal.com/article/261147>
- Federal Republic of Somalia. 2014. *Proclamation by the President of the Federal Republic of Somalia, dated 30 June 2014*. Dostupné na internetu: http://www.un.org/depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/SOM_2014_Proclamation.pdf
- Fund for Peace. 2015. *Fragile States Index*. Dostupné na internetu: <http://fsi.fundforpeace.org/>
- GILPIN, R. 2009. *Counting the Cost of Somali Piracy*. United States Institute of Peace. Dostupné na internetu: http://www.usip.org/sites/default/files/1_0.PDF
- HAGMANN, T. – HOEHNE, M. V. 2009. Failure of the State Failure Debate. In *Journal of International Development*. roč. 22, č. 1, ISSN 1099-1328, s. 42 - 57.
- HARI, J. 2009. *You Are Being Lied to about Pirates*. The Independent. Dostupné na internetu: <http://www.independent.co.uk/voices/commentators/johann-hari/johann-hari-you-are-being-lied-to-about-pirates-1225817.html>
- HARTLEY, A. 2008. *What I Learned from the Somali Pirates*. Spectator. Dostupné na internetu: <http://new.spectator.co.uk/2008/12/what-i-learned-from-the-somali-pirates/>

- HASTINGS, J. V. 2009. Geographies of State Failure and Sophistication in Maritime Piracy Hijackings. In *Political Geography*, roč. 28, č. 4, ISSN 0962-6298, s. 213 - 223.
- HASTINGS, J. V. – PHILLIPS, S. G. 2015. Maritime Piracy Business Networks and Institutions in Africa. In *African Affairs*, roč. 114, č. 457, ISSN 1468-2621, s. 555 - 576.
- HOCH, T. 2011. EU Strategy towards Post-Soviet De Facto States. In *Contemporary European Studies*, roč. 2, ISSN 1805-5133, s. 69 - 85.
- HUNTER, R. 2008. *Somalia Pirates Living the High Life*. BBC. Dostupné na internetu: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/7650415.stm>
- HYDEN, G. 2006. *African Politics in Comparative Perspective*. Cambridge University Press, 2006. 306 s. ISBN 978-0-521-67194-1.
- CHABAL, P. – DALOZ, J.-P. 1999. *Africa Works. Disorder as Political Instrument*. Oxford: James Currey, 1999. 192 s. ISBN 978-0852558140
- China View. 2008. *Confusion Looms over Ownership of Seized Ukrainian Military Cargo*. Dostupné na internetu: http://news.xinhuanet.com/english/2008-09/29/content_10130741.htm
- IMO. 1988. Convention for the Suppression of Unlawful Acts Against the Safety of Maritime Navigation, Protocol for the Suppression of Unlawful Acts Against the Safety of Fixed Platforms Located on the Continental Shelf. International Maritime Organization. Dostupné na internetu: <http://www.imo.org/About/Conventions/ListOfConventions/Pages/SUA-Treaties.aspx>
- IMO. 2002. Resolution A.922(22). Dostupné na internetu: [http://www.imo.org/blast/blastDataHelper.asp?data_id=24575&filename=A922\(22\).pdf](http://www.imo.org/blast/blastDataHelper.asp?data_id=24575&filename=A922(22).pdf)
- IMO. 2009. *High-level meeting in Djibouti adopts a Code of Conduct to repress acts of piracy and armed robbery against ships*. Dostupné na internetu: http://www.imo.org/newsroom/mainframe.asp?topic_id=1773&doc_id=10933
- JORGIC, D. 2015. *Rise in illegal fishing threatens to revive Somali piracy*. Reuters. Dostupné na internetu: <http://www.reuters.com/article/us-somalia-piracy-crime-idUSKBN0MR17S20150331>
- KHALIF, A. 2005. *How Illegal Fishing Feeds Somali Piracy*. Somaliland Times. Dostupné na internetu: <http://www.somalilandtimes.net/200/08.shtml>
- KIMEMIA, D. 2015. *Africa's Social Cleavages and Democratization. Colonial, Postcolonial and Multiparty Era*. London: Lexington Books, 2015. 396 s. ISBN 978-1-4985-0019-7.

- KOLSTØ, P. 2006. The Sustainability and Future of Unrecognized Quasi-States. In *Journal of Peace Research*, roč. 43, č. 6, ISSN 1460-3578, s. 723 - 740.
- KOŘAN, M. 2008. Jednopřípadová studie. In Drulák, P. a kol. *Jak zkoumat politiku*. Praha: Portál, 2008. s. 29 - 61.
- KRASKA, J. – Wilson, B. 2008. Fighting Pirates: The Pen and the Sword. In *World Policy Journal*, roč. 25, č. 4, ISSN 1936-0924, s. 41 - 52.
- KRASKA, J. – WILSON, B. 2009a. Maritime Piracy in East Africa. In *Journal of International Affairs*, roč. 62, č. 2, ISSN 0022-197X, s. 55 - 68.
- KRASKA, J. – WILSON, B. 2009b. Combating Pirates of the Gulf of Aden: The Djibouti Code and the Somali Coast Guard. In *Ocean & Coastal Management*, roč. 52, č. 10, ISSN 0964-5691, s. 516 - 520.
- LAMBACH, D. – JOHAIS, E. – BAYER, M. 2015. Conceptualising State Collapse: An Institutionalist Approach. In *Third World Quarterly*, roč. 36, č. 7, ISSN 1360-2241, s. 1299 – 1315.
- MARSHALL, M. G. – COLE, B. R. 2014. *Global Report 2014. Conflict, Governance, and State Fragility*. Center for Systemic Peace. Dostupné na internetu: <http://www.systemicpeace.org/vlibrary/GlobalReport2014.pdf>
- MENKHAUS, K. 2007. The Crisis in Somalia: Tragedy in Five Acts. In *African Affairs*, roč. 106, č. 424, ISSN 1468-2621, s. 357 - 390.
- MIDDLETON, R. 2008. *Piracy in Somalia. Threatening Global Trade, Feeding Local Wars*. Chatham House Briefing Paper. Dostupné na internetu: <https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/public/Research/Africa/1008piracysomalia.pdf>
- MILLIKEN, J. (ed.) 2003. *State Failure, Collapse and Reconstruction*. Oxford: Blackwell Publishing, 2003. 336 s. ISBN 1-4051-0536-4.
- MOHAMUD, H. S. – ASHTON, C. 2013. *Somalia Is No Longer a Failed State*. Hiiraan Online. Dostupné na internetu: http://www.hiiraan.com/op4/2013/feb/28062/somalia_is_no_longer_a_failed_state.aspx
- MURPHY, M. 2007. *Contemporary Piracy and Maritime Terrorism: The Threat to International Security*. London: International Institute for Strategic Studies, Adelphi Paper 338.
- MURPHY, M. 2011. *Somalia: The New Barbary? Piracy and Islam in the Horn of Africa*. London: Hurst & Company. 277 s. ISBN 978-18904-043-3.
- PALMER, A. 2014. *The New Pirates. Modern Global Piracy from Somalia to the South China Sea*. London: I. B. Tauris, 2014. 256 s. ISBN 978-1848856332.

- PEGG, S. 1998. *International Society and the De Facto State*. Aldershot: Ashgate. 308 s. ISBN 978-1840144789.
- PHILLIPS, L. 2009. *The European Roots of Somali Piracy*. Euobserver. Dostupné na internetu: <http://euobserver.com/9/27966>
- RICE, S. E. – PATRICK, S. 2008. *Index of State Weakness in the Developing World*. The Brookings Institution. Dostupné na internetu: http://www.brookings.edu/~media/research/files/reports/2008/2/weak-states-index/02_weak_states_index.pdf
- RIEGL, M. 2013. *Proměny politické mapy po roce 1945*. Praha: Grada, 2013. 240 s. ISBN 978-80-247-4111-6
- ROTBERG, R. (ed.) 2003. *State Failure and State Weakness in a Time of Terror*. Cambridge, MA: World Peace Foundation. 354 s. ISBN 0-8157-7574-1.
- ROTBERG, R. (ed.) 2004. *When States Fail. Causes and Consequences*. Princeton – Oxford: Princeton University Press. 352 s. ISBN 0-691-11672-5.
- ROTBERG, R. 2004. The Failure and Collapse of Nation-States. Breakdown, Prevention, and Repair. In ROTBERG, Robert I. (ed.). *When States Fail. Causes and Consequences*. Princeton – Oxford: Princeton University Press. s. 1 - 45.
- RUDINCOVÁ, K. 2011. Power and Powerlessness in Somalia: Ethiopian Involvement and the Transitional Federal Government. In HORÁKOVÁ, H. – NUGENT, P. – SKALNÍK, P. *Africa. Power and Powerlessness*. Berlin: LIT Verlag. s. 55 - 62.
- RYU, A. 2008a. *Pirate Ransom Helped Somalia Islamist Militants Seize Port*. Global Security. Dostupné na internetu: <http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2008/08/mil-080827-voa07.htm>
- RYU, A. 2008b. *Pirates Holding Saudi Tanker Dismiss Islamist Threats*. The Voice of America. Dostupné na internetu: <http://www.voanews.com/content/a-13-2008-11-24-voa42/333946.html>
- Sino Daily. 2008. *Chinese Navy Off on Historic Anti-Piracy Mission*. Dostupné na internetu: <http://www.sinodaily.com/2006/081226114324.rn7y1ndr.html>
- ŠMÍD, T. – VAĐURA, V. 2009. Teoretické vymezení a konceptualizace fenoménu slabých a selhávajících států. In *Mezinárodní vztahy*, roč. 44, 2009, č. 2, ISSN 0323-1844, s. 44 - 64.
- TREVES, T. 2009. Piracy, Law of the Sea, and Use of Force: Developments off the Coast of Somalia. In *The European Journal of International Law*, roč. 20, 2009, č. 2, ISSN 1464-3596, s. 399 - 414.

- UN. 1982. United Nations Convention on the Law of the Sea. Dostupné na internetu: http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm
- UN. 2008a. Security Council Resolution 1838. S/RES/1838.
- UN. 2008b. Security Council Resolution 1851. S/RES/1851.
- UN. 2008c. Security Council Resolution 1816. S/RES/1816.
- UNEP. 2005. *National Rapid Environmental Desk Assessment – Somalia*. Dostupné na internetu: http://www.unep.org/bh/Publications/Somalia/TSUNAMI_SOMALIA_LAYOUT.pdf
- UNODC. Nedatováno. *Maritime Crime Programme - Indian Ocean*. Dostupné na internetu: <https://www.unodc.org/unodc/en/piracy/indian-ocean-division.html>
- UNOSAT. 2009. *Analysis of Somali Pirate Activity*. Dostupné na internetu: http://unosat-maps.web.cern.ch/unosat-maps/SO/CE20100714SOM/UNOSAT_SOM_CE2010-PiracyAnalysis_Report_HR_v1.pdf
- UNOSAT. 2008. *Reported Incidents of Pirate Attacks & Hijackings off the Coast of Somalia (2007)*. Dostupné na internetu: http://www.unitar.org/unosat/node/44/1167?utm_source=unosat-unitar&utm_medium=rss&utm_campaign=maps
- WAIŠOVÁ, Š. a kol. 2007. *Slabé štáty. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 295 s. ISBN 978-80-7380-069-7.
- WEST, S. 2006. Somalia's Islamists Attempt to Rein in Pirates. *Terrorism Focus*, roč. 3, č. 33. Dostupné na internetu: http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=884#.VmlvX7jhCUk
- WFP. 2009. *Coordinated Action Urged: Piracy Threatens UN Lifeline to Somalia*. Dostupné na internetu: <http://www.wfp.org/news/news-release/coordinated-action-urged-piracy-threatens-un-lifeline-somalia>
- ZARTMAN, W. (ed.) 1995. *Collapsed States. The Disintegration and Restoration of Legitimate Authority*. Boulder: Lynne Rieder Publishers. 303 s. ISBN 1-55587-518-1.
- ŽENKA, J. – KOFROŇ, J. 2012. *Metodologie výzkumu v sociální geografii – případové studie*. Ostravská univerzita v Ostravě, 2012. 90 s. ISBN: 978-80-7464-148-0.